

OPAS NUORTEN KANSSA IDEOINTIIN

NUORTEN AKATEMIA

valo

NOT -hanke ja käsissäsi oleva opas on tehty yhteistyössä Valo ry:n, Suomen Setlementtiliiton, Keskuspuiston ammattiopiston, Keudan ammattiopiston, Euroopan sosiaalirahaston ja Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa. Yhteistyökumppaneiden lisäksi testasimme ideapajamallin toimivuutta Omnian ammattiopistossa.

Nuorten akatemia, 2015 | Taitto: Kirmo Kivelä

OPAS
NUORTEN KANSSA
IDEOINTIIN

NUORTEN AKATEMIA

NUORTEN OMAN TOIMINNAN palvelumallin (NOT) -hankkeen lähtökohtana olivat opiskelijoiden tarpeet: millaista tukea ja apua he tarvitsevat, jotta he voisivat käynnistää ja pitää yllä omaehtoista toimintaa ammatillisissa oppilaitoksissa. Tuloksena syntyi nuorten aktivoimiseen ja osallisuuden lisäämiseen kehitetty ideapajamalli. Teema on ajankohtainen ja tärkeä monestakin syystä.

”Oman toiminnan malli on hyvä kokonaisuus opiskelijoiden oman ajattelun kehittämisessä. Opetuksessa teoriaosuudet syntyvät mallin avulla opiskelijoiden oman ajattelun tuloksena. Mielestäni tämä malli on monelle teoriaa karttavalle nuorelle innostava ja oppimista vahvistava tapa saada asioille myös merkityksiä.”

Erja Kärnä
Keudan ammattiopisto, opiskelija-asioiden päällikkö

”Ideapajan tavoitteena on saada nuoret osallistumaan heitä tukevan ja kannustavan aikuisen opastuksella. Toteutuksen onnistuminen riippuu oleellisesti siitä, kuinka arvostetuksi ja arvokkaaksi nuori kokee itsensä ja tilanteen. Mielestäni rennon ja hyvän ilmapiirin luominen sekä päätöksenteon antaminen nuorille on pajoissa erittäin tärkeää. Kun nuorille annetaan valta tehdä ehdotuksia ja suunnitelmia, ovat he paljon

suuremmalla todennäköisyydellä mukana myös toteutuksessa ja tekevät sen ylpeinä ja motivoituneina.”

Pauliina Niskanen
Keudan ammattiopisto, opiskelija

”Ideapajasarja tarjoaa nuorten kanssa toimiville tavan kuulla ja ottaa nuoret mukaan suunnittelemaan ja toimimaan. Mallia on helppo soveltaa sisällönsuunnittelu- ja kehittämistyöhön. Mielestäni ideapajat parantavat yhteishenkeä ja opettavat innostavalla ja toiminnallisella tavalla demokraattista toimintakulttuuria.”

Pihla Ruuskanen
Suomen Setlementtiliitto,
kansalaistoiminnan tiedotus- ja projektisihteeri

”Kun nuoret ovat mukana järjestämässä nuorille suunnattua tapahtumaa, saadaan useimmiten paras lopputulos aikaan.”

Riia Martinoja
Valo ry, johtaja, palvelut

Tämän oppaan tavoitteena on tuoda muidenkin käyttöön hankkeessa tuotettu oppi nuorille järjestettävistä ideointipajoista ja sitä kautta lisätä nuorten tunnetta osallisuudesta ja vaikuttamisesta. Syntyneitä malleja voivat oppilaitosten lisäksi hyödyntää kunnat, järjestöt ja muut nuorten parissa työskentelevät aikuiset.

NOT-hankkeen toteuttajat

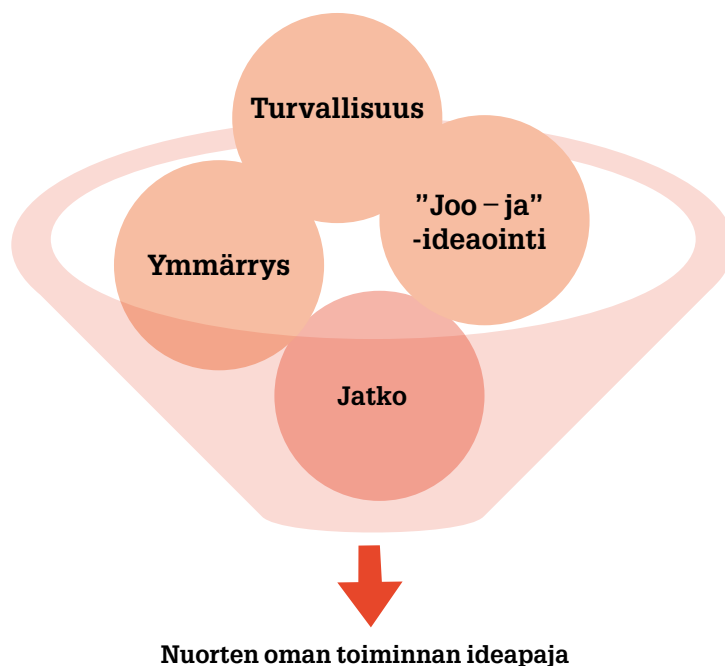
Onnistuneen ideapajan peruspilarit

TÄSSÄ OPPAASSA ideoidaan nuorten oman toiminnan syntymistä. Oppaan ideapajat lähtevät liikkeelle tilanteesta, jossa on jo selvillä, mitä teemaa tai ongelmaa halutaan käsitellä. Ehdotus tai tarve ideapajan järjestämisestä voi tulla nuorten kanssa tekemisessä olevalta aikuiselta tai nuorilta itseltään. Lähtökohtana voi olla, että ideoita on, mutta ne eivät ole tarpeeksi innostavia. Voi myös olla, että toteuttajat eivät ole varmoja mitä haluttaisiin toteuttaa, koska idea ei tunnu yhteiseltä tai tarpeeksi hyvältä, tai olemassa oleva idea ei välttämättä ole vielä valmis, eikä siksi tiedetä kuinka edetä. Oleellista on halu, mutta ei käsitystä miten. Silloin ideapaja on paikallaan.

Oppaassa esitellään ideointimalli, jossa ohjaajan rooli on suunnitella ryhmäprosessin kulku – valita siihen sopivat työkalut sekä huolehtia ryhmän toi-

mivuudesta ja turvallisuudesta. Ohjaajan tehtävänä on huolehtia, että ryhmän koko kapasiteetti tulee käyttöön. Hän ei ota kantaa sisältöihin tai valintoihin, ainoastaan antaa osallistujille välineitä ja kannustusta ideointiin, suunnitteluun ja toteutukseen. Hänen tulisi unohtaa nuorten ideoiden tai ehdotusten negatiivinen kommentointi. Ohjaaja ei ole ”hyvän maun vartija” vaan mahdollistaa nuorten omien oivallusten synty-
misen. Pääasia on, että nuoret ovat itse innoissaan ideoistaan.

Hyväksi ohjaajaksi kasvaa vain harjoittelemalla. Harjoittelun voi aloittaa kokeilemalla oppaassa esiteltyä ideapajamallia. Mallin toteuttaminen onnistuu parhaiten, kun omassa ohjauksessaan kiinnittää huomiota neljän elementin toteutumiseen: turvallisuus, ”Joo – ja”-ideointi, yhteisen ymmärryksen synnyttäminen ja jatkotoimenpiteistä huolehtiminen.

Turvallisen ryhmän merkitys osallistumisen mahdollistamiseksi

JOTTA NUORI OSALLISTUU ja tuo omia ajatuksiaan esiin, tarvitsee hän ympärilleen turvallisen ja kannustavan ilmapiirin. Nuoren tulee tuntea, että hänet hyväksytään ryhmässä sellaisena kuin hän on. Jos ilmapiiri on hyväntahtoinen ja nuori voi luottaa siihen, että hänelle halutaan hyvää, hän uskaltaa toimia ryhmässä vapautuneesti ja kertoa ajatuksiaan ja ideoitaan. Hän uskaltaa yrittää, onnistua, epäonnistua ja yrittää uudelleen. Näin löytyy rohkeutta tuoda esiin omia mielipiteitä ja kokeilla jotain uutta. Turvattomassa ryhmässä nuori keskittyy enimmäkseen siihen, mitä muut hänestä ajattelevat ja miten hän ei nolaisi itseään muiden silmissä. Turvattomassa ryhmässä ei näin ollen muodostu tilaa ideoinnille ja yhdessä tekemiselle.

Turvallinen ryhmä luodaan tutustumalla, keskustelemalla ja kuuntelemalla eli ryhmäytymällä. Kun ryhmän jäsenet tuntevat toisensa edes jollain tasolla, syntyy luottamusta. Osallistujien on helpompi keskittyä siihen, miksi paikan päälle on tultu. Ohjaaja voi vuorostaan keskittyä ideointiprosessin läpiviemiseen ja asetetun tavoitteen saavuttamiseen.

Oppaan ideapajamalli toimii menetelmänä sitä paremmin mitä paremmin nuoret ovat ryhmäytyneet ennakkoon. Jos ryhmäytyminen ei ole vielä toteutunut, tulee siihen panostaa ideapajan alussa paljon. Kun ryhmässä on riittävän turvallista toimia ja ideoinnin tarkeitus on selkeä, on työskentelylle luotu loistava pohja!

”Joo – ja” -vuorovaikutus ideoinnin ja innostuksen lähtökohtana

TOINEN IDEOIDEN LAATUUN ja määrään vaikuttava tekijä turvallisuuden rinnalla on ideoita arvostava ja hellivä ilmapiiri. Jos turvallinen ryhmä keskittyy nuorten osallistumisen helpottamiseen, niin positiivinen vuorovaikutus pitää syntyneet ideat hengissä.

Ihminen tuottaa ideoita ryhmässä enemmän kuin yksin erityisesti silloin, kun ryhmän toimintaa ja ideointia on

ohjaamassa ideointiin osallistumaton henkilö eli ohjaaja. Ohjaajan tehtävänä on toimia mahdollistajana ja vahtia, että hyvän ideoinnin elementit toteutuvat. Hän ei osallistu ideointiin vaan hänen tehtävänä on sekä poistaa ideointia haittaavia teknisiä esteitä että luoda ideointia tukevaa ”Joo – ja”-vuorovaikutusta.

”Joo – ja” -vuorovaikutuksella pyritään samanaikaisesti sekä kannusta-

maan ideointiin että poistamaan kritiikkiä ideoiden tuottamisvaiheesta. ”Joo – ja” -vuorovaikutus tarkoittaa sitä kun ryhmässä heitetään idea, muut hyväksyvät sen ja parastavat sitä eteenpäin: ”joo ja sitten vielä...”. Näin varmistetaan, että kun uusi idea tulee, muiden reaktiot ovat hyväksyviä ja kannustavia. Tätä kautta madalletaan ideoinnin kynnyksiä, rakennetaan avointa ja motivoivaa ilmapiiriä sekä rohkaistaan jokaista osallistujaa omien ideoiden sanomiseen. ”Joo – ja” -vuorovaikutuksen tuottama hyvä ilmapiiri edesauttaa hulluimpienkin ideoiden ja ajatusten esiintuomista. Näitä tarvitaan, jotta uusia toteuttamiskelpoisia ideoita syntyy.

Jo ideointivaiheen alussa ideapajan osallistujille on hyvä kertoa, että työskentelyyn kuuluu myös kritiikki, mutta sitä tarvitaan vasta karsimisen ja arvioinnin apuvälineenä. Ideointivaiheessa kriittisyys estää uusien ajatusten syntymisen rikkomalla ryhmän sisäisen turvallisuuden. Se myös vähentää osallistumisintoa ja syö luovuutta. Tämän vuoksi jokainen on velvollinen huomauttamaan havaitsemastaan kritiikistä, ja kääntämään ideoinnin takaisin leikkimieliseen hullutteluun. Näin osallistujat voivat avoimesti tuoda julki ideoitaan ja hyväksyä muiden ajatuksia.

Ideointivaiheessa on oleellista, että kaikki ideat kirjataan ylös. Ohjaajan tehtävänä on huolehtia siitä, että ideointitapa ja siinä käytetyt menetelmät

sopivat tilanteeseen ja ovat osallistujien mielestä turvallisia. Ideointimenetelmiin liittyviä haasteita ovat muun muassa kirjaustapa (kirjuri ei ehdi kirjaamaan ylös ideoita tarpeeksi nopeasti), ryhmän koko (joudutaan odottamaan liian pitkään omaa puheenvuoroa), ryhmän kokemus (ryhmä ei ylipäättään ole tottunut luovaan ideointiin ja tarvitsee ensin harjoitusta) tai ryhmän vastarinta (osallistujien pelko, epävarmuus tai epätietoisuus menetelmästä). Apukirjureiden käyttö, pienryhmätyöskentely, innostava puhe ja täsmälliset ohjeet helpottavat ideointitilanteen sujuvuutta.

Se millä menetelmällä ideointia tuottaa riippuu ohjaajasta, aiheesta ja tavoitteesta. Menetelmiä on tuhansia ja niitä löytyy esimerkiksi netistä ja alan teoksista. Menetelmän valintakriteerinä ovat sekä ryhmän toiveet ja tottumus että ohjaajan omat kokemukset. Jos ohjaaja ei usko valitsemaansa menetelmään ja nuorten kykyyn ideoida ja suunnitella innostavaa toimintaa, ei mikään menetelmä itsessään pelasta tilannetta. Oma innostus välittyy puolin ja toisin, ja sitä voi houkutella esiin harjoittelemalla tulevaa ideointimenetelmää fiktiivisellä teemalla ennen varsinaisen ideoinnin alkamista. Lisäksi ideointikynnyksiä madaltavat erilaiset kilpailut, jotka omalta osaltaan virittävät aivoja luovaan ongelmaratkaisuun ja yhdessä tekemiseen.

Yhteisen ymmärryksen luominen osallistavia menetelmiä hyödyntäen

IDEOINTIPAJAN ytimenä on, että nuorten vaikuttamismahdollisuudet pidetään yllä koko prosessin ajan. Tähän päästään sillä, että prosessin loppupuolella nuorille annetaan vastuu myös ideoiden karsimisesta. Oleellista on tehdä valintaprosessi niin selkeäksi ja läpinäkyväksi, että kaikilla osallistujilla on mahdollisuus seurata valintaa ja vaikuttaa sen kriteereihin, jolloin kaikki tiedostavat millä perusteiden ideat on valittu. Vaikuttamisen kautta nuorille syntyy kokemus siitä, että heidän ajatuksillaan on merkitystä ja niitä kunnioitetaan.

Kaikessa ryhmätoiminnassa osallistuminen voi olla hetkittäin latteaa tai olematonta. Käyttämällä osallistavia menetelmiä ohjaaja saa ryhmän kiinnostumaan, osallistumaan ja innostumaan. Vasta innostus synnyttää halun vaikuttaa. Osallistavat menetelmät nostavat käsiteltävät asiat visuaaliseen muotoon (näkyvä), antavat kaikille mahdollisuuden kommentoida, lisätä, siirtää, muokata ja sitä kautta tuoda näkyväksi omia mielipiteitä (muokattava) sekä tukevat keskustelun kautta syntyvää ymmärrystä (kysyminen, tarkentaminen).

Kaikki eivät välttämättä halua olla aktiivisia koko ajan. Se ei haittaa, sillä osallistavien menetelmien avulla heille tarjoutuu prosessin aikana monia erilaisia paikkoja ja tapoja tulla kuulluksi ja päästä vaikuttamaan. Hyvä ohjaaja tarttuu osallistujien ideoihin ja tukee omal-

la käytöksellään ja menetelmävalinnoiltaan ryhmän aktiivisuutta. Hänellä on erilaisia työkaluja erilaisiin tilanteisiin: menetelmiä joilla nuoret saadaan olemaan läsnä ja fokusoituneena, ja menetelmiä, jotka innostavat ideointiin ja keskusteluun sekä menetelmiä, jotka helpottavat valintaa, päätöksentekoa ja toimenpiteiden suunnittelua. Menetelmä ei ole oleellinen vaan sen käyttö: antaako se osallistujien tuottaa, miettiä, ideoida, valita, päättää ja suunnitella. Osallistamisessa voi käyttää perinteisiä ryhmätyömenetelmiä, draamaharjoituksia, karttoja, taulukoita tai muita visuaalisia työkaluja. Erityisen hyviä ovat menetelmät, jotka

- auttavat nostamaan hiljaista tietoa ja kokemusta keskusteluun
- auttavat ryhmää fokusoitumaan käsillä olevaan aiheeseen
- lisäävät yhteenkuuluvuutta, innostumista ja sitoutumista
- antavat mahdollisuuden epäonnistua ja ottaa riskejä
- tarjoavat mahdollisuuden oppia ja jatkojalostaa ideoita
- helpottavat ratkaisun ja valinnan myymistä toisille

Tässä vaiheessa annetaan tilaa myös ideoihin liittyville epäilyksille ja kritiikille, joita käytetään apuna päätösten harkinnassa. Kritiikki on yksi osallistumisen ja vaikuttamisen muoto ja sitä kautta omalta osaltaan nostamassa si-

toutumisen astetta. Ideapajan ohjaaja huolehtii päätöksissä pysymisestä tai avaa asiat uudelleen päätettäväksi, mikäli ryhmä ei pysty niihin sitoutumaan.

Arkipäivän ristiriita oppilaitoksissa on kuitenkin siinä, että ideapajoja vetävät opettajat ovat usein mukana myös sisällössä. Miten siis voi olla neutraa-

li ja antaa valtaa osallistujille? Tämä tapahtuu yksinkertaisesti siirtymällä kertojasta kysyjäksi eli siirtämällä vastuun sisällöstä osallistujille eli nuorille. Samalla lisätään nuorien innostusta ja sitoutumista tehtyihin päätöksiin sekä kiinnostusta ja sitoutumista toteutukseen.

Syntyneen innostuksen vaaliminen hyvän lopetuksen avulla

ON AINA TÄRKEÄÄ muistaa aloittaa ja lopettaa ideapaja hallitusti. Siinä, missä aloitus merkitsee ideapajan tarkoituksen selkeyttämistä ja ryhmän positiivisen ilmapiirin vahvistamista, lopetus antaa mahdollisuuden kertaukseen, jatkosuunnitelmien selkeyttämiseen ja arviointiin. Kertausosiossa on hyvä käydä läpi, miten työskentely eteni ja mitä saatiin aikaiseksi. Samalla on tärkeää myös kiittää nuoria osallistumisesta ja tuoda esiin, että yhdessä tehdyllä työllä on ollut merkitystä. Aina löytyy jotain myönteistä, josta voi antaa positiivista palautetta.

Jatkosuunnitelmien selkeyttäminen merkitsee sitä, että nuorille kerrotaan rehellisesti, mikä merkitys heidän antamalla panoksellaan on ja mitä sille tapahtuu. Ideointipajan järjestäjän vastuulla on olla tukena toteutuksessa ja

pitää huolta siitä, että nuorten aikaansaamat tuotokset etenevät. Hän on mukana etsimässä projektisuunnitelmalle resursseja toteutukseen ja huolehtii, että nuorilta saaduilla kehittämissuunnitelmilla tehdään joitain. Hänen vastuullaan on myös seurata, että työskentelyyn liittyvät jatkotoimet tuodaan selkeästi esille niin, että kaikki ovat perillä tulevista edistysvaiheista, niiden seuraamisesta ja tiedottamisesta.

Lopuksi osallistujille tarjotaan mahdollisuus kertoa, millaisia ajatuksia tai tunteita työskentely on heissä herättänyt. He pääsevät pohtimaan ideapajan onnistumista ja jakamaan omia huomioitaan sekä kehittämisenäkökulmiaan. Ohjaajan kehittymisen ja ideointipajamallin kehittämisen kannalta on oleellista saada tietoa siitä, mikä meni hyvin ja missä olisi ollut parantamisen varaa.

IDEAPAJAN RAKENNE

HANKKEESSA KEHITELTY idea-pajamalli kertoo, kuinka opettajat ja nuorten parissa toimivat aikuiset voisivat yhdessä nuorten kanssa ideoida ja saada aikaiseksi nuorten omaa toimintaa. Oman toiminnan ideapaja pitää sisällään viisi vaihetta. Se kuinka kauan kukin vaihe kestää riippuu ryhmästä, käsiteltävästä aiheesta ja tavoitteesta.

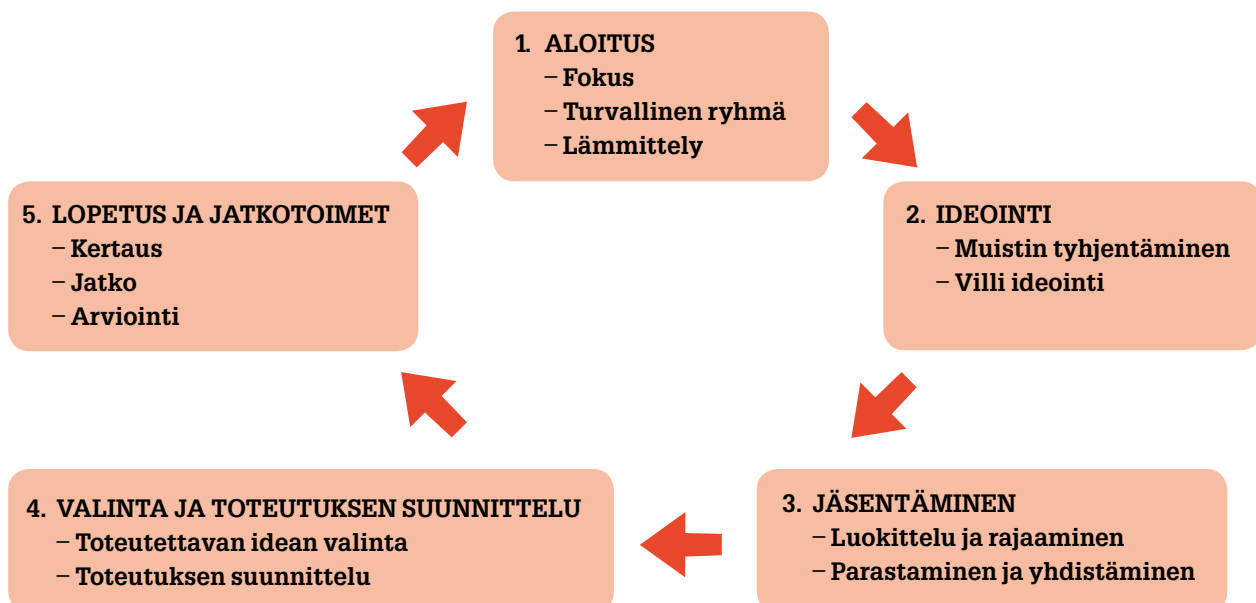
Mallin avulla voidaan ideoida uudenlaista toimintaa, saavuttaa uutta ajattelua ja viedä ratkaisut käytännön toiminnaksi. Oppaan esittelemä prosessi voidaan toteuttaa osissa tai yhtenä kokonaisuutena, mikäli aika ja käsiteltävä teema yhdessä ryhmän kanssa sen mahdollistavat. Usein parempaan lopputulokseen päästään, jos ideointiosion jälkeen on tauko ja ajatukset saava muhia. Huomioitavaa on, että jos ideapaja järjestetään kahdessa tai kolmessa osassa, niin tapaamiset alkavat aina

uudestaan aloitusosioista (turvallisuus) ja edellisen kerran kertauksesta, jossa sekä nostetaan näkyviin se mitä nuoret ovat tuottaneet että kerrotaan mihin pisteeseen prosessissa ollaan päästy.

Lähtötilanne ennen ideointipajan toteuttamista on se, että teema ja prosessi ovat tiedossa ennakkoon. Nuorten kanssa on yhdessä päätetty:

- Miksi ideapaja järjestetään?
- Mihin ideoita ja ratkaisuja haetaan?

On tärkeää, että kaikilla on selkeä näkemys siitä mitä ollaan ideoimassa ja miksi. Tämän lisäksi aiheen tulisi olla nuorten kannalta mielekäs ja kiinnostava. Epäkiinnostava aihe voi myös poikia ideoita ja innostusta, mutta toteuttamisen onnistuminen riippuu siitä, kokevatko nuoret asian omakseen, vai onko se heille merkityksellinen.

1. Aloitus = turvallisen ryhmän luominen

IDEAPAJAN ALOITUS rakentuu kolmesta osiosta: fokuosoinnista, turvallisuudesta ja lämmittelystä. Vaikka rakenteellisesti ideapaja alkaa tilaisuuden esittelyllä, todellisuudessa ensimmäinen tehtävä on aina tutustuminen ja turvallisen ilmapiirin luominen. Tämä käynnistetään toivottamalla osallistujat tervetulleeksi kättelemällä sitä mukaa, kun he tulevat paikalle ja kertomalla heille samalla tilanne:

- onko tarjoilua ja voiko sitä ottaa
- mihin toivot kunkin asettuvan ja onko paikalla nyt väliä
- moneltako aloitetaan ja kauanko vielä odotellaan

Kun kaikki ovat saapuneet paikalle, on kohteliasta suorittaa lyhyt esittelykierros. Ohjelmallinen osuus ideapajasta voidaan tämän jälkeen aloittaa avaamalla kokoontumisen taustaa ja tavoitetta: Miksi olemme täällä? Mitä tulee tapahtumaan? Mitä ovat roolit ja pelisäännöt? Mikä on koko prosessin tarkoitus ja tilaisuuden tavoite? Tervehtiminen ja tilaisuuden luonteen selvittäminen rentouttaa osallistujat. Tämä varmistaa sen, että nuori voi rauhassa keskittyä puheeseesi eikä energia mene sen miettimiseen, miten olen ja mitä mahdollisesti on tulossa (oman roolin epävarmuus, pelko).

Kun tapahtuman rakenne ja tavoite on selvitetty, voidaan luontevasti siirtyä tutustumiseen ja lämmittelyyn. Nämä

harjoitukset keräävät nuorille motivaatiota, joka ohjaa ajatukset kohti oikeaa aihetta.

Fokus

TAVOITE: *Kaikille on selvää, miksi olemme kokoontuneet ja kuinka kauan koko prosessi kestää.*

Saat kaikki mukaan ideointiin ja koko prosessiin, kun kerrot heti alussa selkeästi:

- Mikä on ideapajan todellinen tarkoitus?
- Mitkä ovat konkreettiset tavoitteet? Mitä halutaan saada aikaiseksi?
- Mikä on ideapajaprosessin kesto kokonaisuudessaan ja paljonko aikaa on nyt?
- Mitä on tehty aiemmin ja onko tällä prosessilla reunaehtoja?
- Miten päätös tehdään ja mitkä ovat osallistujien vaikutusmahdollisuudet?

Turvallisuus

TAVOITE: *Kaikilla on turvallinen ja innostunut olo.*

Tutustuminen muihin osallistujiin luo turvallisuutta. Kun tietää kenen kanssa työskentelee, uskaltaa tuoda enemmän julki omia ajatuksia. Harjoituksina toimivat haastattelut, tutustumisleikit ja omaan kokemukseen liittyvät tarinat eli kaikki sellaiset harjoitukset ja tehtävät, joissa osallistujat kertovat jotain itsestään.

Lämmittely

TAVOITE: *Kaikilla on innostunut ja läsnä oleva ote. Kaikki ovat viritelleet eri aistikanavia ja aivoja ideointia varten.*

Osallistujien mielessä voi pyöriä monenlaisia asioita. Harjoitusten tehtävänä on saada ajatukset suunnattua kohti työstettävää teemaa ja luovaa ajattelua. Hyvä keino osallistujien lämmittelyyn ideointia varten on ensin viritellä heitä yleisesti keskustelemaan tai pohtimaan käsiteltävää teemaa (parikeskustelu, teemaan liittyvät väittämät, ”kyllä – ei”

-mielipidejanat ja kokemusten jakaminen) tai innostamalla heitä kilpailuun. Kilpailut toimivat hyvin apuna innostuksen nostamisessa. Hullut ja naurattavat kilpailut tuottavat epäonnistumisia ja totuttavat osallistujat myös siihen, että aina ei tarvitse onnistua vaan on täysin sallittua myös mokata. Hyviä kilpailuja ovat luovuutta ja ideointia vaativat ryhmäkilpailut, kuten ongelmanratkaisuun, sanaleikkeihin, liikunnalliseen pelaamiseen ja rakentamiseen liittyvät harjoitukset.

2. Ideointi – miten saan ryhmän tuottamaan hyviä ideoita?

YLEENSÄ ryhmän lähtiessä ideoimaan, esille nousee aluksi pääasiassa vanhoja, tuttuja ideoita. Ideoinnin luovalle alueelle on vaikea päästä – mitä vähemmän aikaa on käytettävissä, sitä enemmän ideoinnin vapauttamiseksi tarvitaan virikkeitä. Tämän oppaan ideapajoissa oleellista ei ole se, kuinka uusia esiin nousevat ideat ovat. Uutuutta oleellisempaa on tehdä ryhmän ideoista prosessin myötä ainutlaatuisia, juuri kyseisen ryhmän ideoita ja siinä mielessä uusia.

Kun ideoinnissa saadaan kirjattua ulos vanhat ja itsestään selvät ideat, on aika siirtyä luovan eli villin ideoinnin pariin. Villissä ideoinnissa käytettävät luovat menetelmät menettävät kuitenkin tehonsa, jos ne tuntuvat päämäärättömältä leikkimiseltä eli kun harjoituksen tarkoitus on epäselvä. Luovuus

katoaa myös tehokkaasti kohdatessaan kritiikkiä, jonka vuoksi on oleellista painottaa villiä ideointia tukevaa ”joo – ja”-vuorovaikutusta ja arvostavan ilmapiirin vaalimista läpi koko ideointivaiheen. Ideoinnin jälkeen keskitytään vaihtoehtojen analyysiin, parastamiseen ja kriittiseen tarkasteluun.

Muistin tyhjennys

TAVOITE: *Muistin tyhjennys, tuodaan ulos muistissa olevat ideat. Voidaan toteuttaa pareittain, yksin tai pienryhmissä.*

Ideoinnin harjoittelu, muistin tyhjennys ja nopea hulluttelu luovat hyvän pohjan tulevalle ideoinnille. Muistin tyhjennykseen tähtäävää menetelmää valitessa tulisi varmistaa, että se on nopea (kestoltaan 2–5 min) ja energinen. Se voi liittyä ideapajan teemaan tai olla enemmän virittävä ideointiharjoitus

johonkin muuhun aiheeseen liittyen. Jos ryhmä ei ole tottunut luovaan ideointiin, vaan tarvitsee harjoitusta, tätä osiota voidaan toistaa niin monta kertaa kuin on tarpeen. Hyviä menetelmiä ovat tehtävät, joissa osallistujat toimivat nopeasti; esimerkiksi kilpailuna keksitään 20 teemaan liittyvää sanaa tai ryhmälle annetaan viisi minuuttia aikaa keksiä uusia käyttötarkoituksia perunan kuorintaveitselle. Menetelminä toimivat myös muut vastaavat sana-assosiaatioihin, tarinoihin, kuvakortteihin ja ongelmanratkaisuun painottuvat harjoitukset.

Villi ideointi

TAVOITE: *Todellista luovaa ideointia, käyttäen ”joo – ja” -vuorovaikutusta. Ryhmässä suoritettava ideointi.*

Tämä ideointivaihe on osallistujille raskas ja ohjaajan tehtävänä on katsoa, että ideointivaihe ei kestä liian kauan, jää jumiin tai lopu liian aikaisin. Oleellista on myös huolehtia, että kaikki tässä vaiheessa syntyneet ideat kirjataan näkyville ja niihin kaikkiin palataan. Tämän vaiheen jälkeen on hyvä pitää kunnon tauko ennen kuin siirrytään seuraavaan vaiheeseen.

Villin ideoinnin onnistuminen vaatii selkeää ohjeistusta ja tarkkaa aihealueen rajausta. Oleellista on tavoitella suuria määriä ideoita (50 tai 100 kpl) ja käyttää koko ryhmän kapasiteettia hyödyksi. Kannattaa olla tarkkana, että ryhmän kirjuri tai kirjaustapa ei muodosta ideointivirran pullonkaulaa. Koska syntyneet ideat on tarkoitus jakaa kaikkien kesken, ohjeista kirjuria kirjoittamaan selkeästi ja näkyvästi. Älä salli kritiikkiä missään muodossa, missään vaiheessa ja opeta reagoimaan siihen. Pidä ryhmän energiataso sopivana ja varmista, että kukaan ei joudu odottamaan liian kauan ennen kuin pääsee sanomaan ideansa. Valitse ideointitapa, joka aktivoi molempia aivopuoliskoja tai montaa aistia. Mikäli ideointi jumittuu, vaihda rohkeasti menetelmää, muista tauot ja liikkumisen piristävä vaikutus. Anna ryhmälle mieluummin liian vähän aikaa kuin liikaa. Lopuksi kannusta ja innosta ja usko itse menetelmään ja osallistujien tuottamiin ideoihin. Hyviä ideointimenetelmiä ovat perinteinen fläppitaululle kirjaaminen, lapuille kirjoittelu tai liikkeessä ideointi (kävely tilassa tai ulkona).

3. Jäsentäminen – miten pääsemme yhteisymmärrykseen vaihtoehtoista?

IDEOINTIVAIHEEN jälkeen on oleellista tutustua esitettyihin ideoihin ja tutkia niitä. Tavoitteena on ymmärtää, mistä niissä on kyse, valita ja parastaa sekä luokitella ja yhdistää.

Keskustelujen kautta syntyy ymmärrystä, uusia ajatuksia ja innostusta, jonka jälkeen ryhmä on valmis äänestämään tai valitsemaan toteutukseen menevät ideat.

Muista koko prosessin ajan ryhmämuistin käyttö ja asioiden kirjaaminen näkyväksi (visualisointi). Näin keskustelu pysyy asiassa ja kaikkien aivot maksimaalisessa käytössä – listaa asiat paperille, fläppitaululle tai dataprojektorilla näkyviksi kuviksi ja sanoiksi. Voit myös toteuttaa jäsentelyä yhdessä nuorten kanssa esimerkiksi protoilun kautta, kuten rakentamalla malleja legoista, kirjoittamalla projektiaikataulun näkyväksi tai pilkkomalla työtehtävät aikajanelle ja niin edelleen. Visualisointi ja tekeminen auttavat ryhmää luomaan yhteisen ymmärryksen ratkaisusta keskustelua nopeammin.

Koska prosessi tähtää tilanteeseen, jossa kaikki ymmärtävät ideat ennen kuin niistä ruvetaan valitsemaan, on jäsentämisvaiheen ydin *keskustelu*. Sen avulla saadaan aikaan yhteisen ymmärryksen ja sitoutumisen syntyminen. Lisäksi keskustelujen kautta haastetaan osallistujia pohtimaan uusia ja radikaaleja vaihtoehtoja, välttämään tuttuja, helppoja ja turvallisia ratkaisuja sekä autetaan heitä jalostamaan ja vahvistamaan hullujakin ideoita ennen niiden pois heittämistä.

Luokittelu ja rajaaminen

TAVOITE: *Saada aikaiseksi ymmärrys tähän mennessä tuotetuista ideoista, pienentää käsiteltävien ideoiden määrää, yhdistellä samat ideat toisiinsa ja laittaa epärealistisimmat ideat sivuun.*

Kun kaikki ideointivaiheessa tuotetut ideat on asetettu näkyville ja todettu yhdessä riittäviksi, on aika siirtyä syntyneiden ideoiden luokitteluun ja

rajaamiseen. Tässä kohdassa voi tarpeen vaatiessa auttaa nuoria luokittelussa etukäteen tai jälkikäteen. Usein luokittelu voi tapahtua monella eri näkökulmalla ja ohjaajan tärkein tehtävä on varmistaa, että kaikki vaihtoehdot ovat luettavissa myös luokittelun ja rajausten jälkeen. Näin osallistujilla on mahdollisuus olla erimieltä ja puuttua, eikä mitään oleellista jää huomaamatta tai mitään ideaa poisteta ”vahingossa” liian aikaisin.

Ideoiden säilymisen lisäksi ohjaajan tehtävänä on varmistaa, että luokitteluun osallistuu koko ryhmä. Usein osallistujien innostus vähenee suoraan suhteessa siihen kuinka paljon he kokevat voivansa vaikuttaa jäsentelyyn, ymmärryksen syntymiseen ja oman näkökulman esillä oloon. Haasteeksi voi myös muodostua tunnepohjainen päättely, kun ei tiedetä onko ideat mahdollista toteuttaa vai ei. Myös tässä vaiheessa on oleellista kiinnittää huomiota kritiikkiin ja sen esiintymiseen. Kun ei ole pelkoa epäonnistumisesta on mahdollisuus innostua, oppia uutta, harjoitella, olla epävarma, kokea tekeminen huumorin ja pelleilyn varjolla sekä antautua leikkiin ja asioiden uudelleen määrittelyyn!

Parastaminen ja yhdistäminen

TAVOITE: *Viedä kiinnostavia ehdotuksia kohti toteutusta, yhdistää innostavia ideoita toisiinsa, tukea innostuksen syntymistä ja päästä kohti yhteistä toteutusta.*

Jäsentämisvaiheen tarkoituksena on syventää ja jalostaa ideoita ratkaisuuksi. Parhaiten se tapahtuu tuottamalla nä-

kyväksi osallistujien kommentit, vertaukset, selvennykset ja piirroukset, ja viedä sitä kautta esitettyjä mielipiteitä eteenpäin. Näkyväksi tekeminen tuottaa ymmärrystä, lisää innostusta ja helpottaa valinnan tekemistä. Tätä työstämistä voidaan tehdä ryhmissä myös ideapajan ulkopuolella, jolloin ideapajassa esitellään tuotokset. Keskustelun näkyväksi tekemisen välineinä toimivat hyvin osallistavat menetelmät, joiden avulla osallistujat pääsevät keskustelemaan ideoista ja yhdessä kehittämään niitä eteenpäin riippumatta siitä kenen idea alun perin oli. Ohjaaja voi antaa ryhmälle valmiin menetelmän tai miettiä yhdessä osallistujien kanssa miten he haluaisivat työstää ideoita eteenpäin. Jos ryhmällä on edellytyksiä tehdä itse valintaa menetelmien suhteen, lisää se vaikuttamisen tunnetta.

Mitä tahansa menetelmää käyttäenkin niin tarkoituksena ei ole tyrmätä esitettyjä ideoita, vaan tutkia niiden hyviä

puolia ja haasteita. Näin idean esittäjä kokee ideansa arvokkaaksi ja sitä kautta oman osallistumisensa onnistuneeksi ja mielekkääksi. Menetelminä voidaan käyttää esimerkiksi niin sanottua kahvilamenetelmän (nuoret kiertävät pienryhmissä keskustelemassa eri ideoista) eri versioita tai parastamista eli ideoiden yhdistämistä ja edelleen kehittämistä tai ideoiden kriittistä tarkastelua plus- ja miinus-kysymysten avulla: ”Mitkä ovat tämän idean vahvuudet (+)? Mitkä ovat tämän idean haasteet (-)? Mikä tekisi tästä ideasta vielä paremman?”. Keskustelua voi ohjata eteenpäin myös uteliaiden kysymysten kautta: ”Mikä huolestuttaa, mikä estää toteutumista? Miten voisimme saada asian toteutumaan? Mitä uusia mahdollisuuksia idean eteenpäinvieminen voisi tuoda? Miten voisimme poistaa huolet, ratkaista esteet ja saada idea toteuttamiskelpoiseksi?”.

4. Valinta ja toteutuksen suunnittelu

JÄSENTÄMISVAIHEESSA erilaisin äänestyksin, luokitteluin ja valinnoin pienennetään ideaajoukon määrää niin, että lopulta voidaan tulla pisteeseen, jossa voidaan tehdä valintaa. Kun päästään valintavaiheeseen, innostuksen elementit tulisi säilyttää mukana mietittäessä hyviä valintakriteerejä. Jos valintaa tehdään innostusnäkökulmasta ja nuoria oikeasti kiinnostavat ideat valitaan toteutukseen,

huoli nuorten sitoutumisesta jää huomattavasti pienemmäksi.

Valintavaiheessa voidaan päätyä yhteen ratkaisuvaihtoehtoon tai rinnakkaisiin vaihtoehtoihin. Ideapajalle asetettu tavoite määrittelee tuloksen. Mikäli jatkoon pääsee useampia vaihtoehtoja, kannattaa antaa osallistujien päättää mitä vaihtoehtoa he itse haluaisivat olla suunnittelemassa ja toteuttamassa.

Toteutettavan idean/ ideoiden valinta

TAVOITE: *Saada ymmärrys loppuvaihtoihin tulleiden ideoiden hyvydestä halutulla valintamenetelmällä ja saada ymmärrystä oman valinnan ja äänestyksen tekemiseen. Tehdä näkyväksi mitä arvostetaan (kriteerit) ja mitä halutaan saada aikaiseksi (tavoite).*

Ennen lopullista äänestystä nuorten kanssa tulee sopia täytyykö ryhmän olla yksimielinen valinnan suhteen vai riittääkö enemmistöpäätös. Lisäksi tässä vaiheessa on syytä päättää, miten valintojen jälkeen jakaudutaan eri toteutustilanteisiin, ja onko mahdollista jo nyt yhdistää eri vaihtoehtoja toisiinsa. Ideat, jotka herättävät paljon vastustusta tai ristiriitaisia reaktioita, on syytä ottaa ennen valintaa tarkempaan käsittelyyn. Kun on päästy yhteisymmärrykseen valittavista ideoista ja valintakriteereistä, voidaan suorittaa äänestys tai ryhmässä arvioida kunkin idean kohdalla sen hyvyttä valitulla menetelmällä.

Vaihtoehtoja voidaan äänestää eri perusteluja käyttäen yhdessä, yksin tai pienryhmissä. Äänestystä voidaan toistaa tai toteuttaa erilaisina versioina niin kauan kunnes päästään riittävän pieneen määrään. Äänestystä voidaan suorittaa positiivisuuden kautta esimerkiksi merkitsemällä mielenkiintoisimmat ja kiinnostavimmat. Äänestyksen lähtökohtana voi olla tylsimpien vaihtoehtojen karsiminen; eli merkitään ne, joihin ei missään nimessä suostuta tai joita ei haluta valita. Äänestyksen lähtökohtana voi olla myös leikkiraha, jolloin jokaisella on esimerkiksi 100 jaettavana valitsemil-

leen vaihtoehtojelle. Äänestystä voi suorittaa myös nopeasti ja tehdä se näkyväksi liikkeellä (vaihtoehdot eri puolilla tilaa) tai äänellä. Äänestyksen jälkeen voidaan käydä läpi eniten ääniä saaneet ideat ja kirjata jokaisen idean vahvuudet ja haasteet ns. *Dotmocracy*-lomakkeelle (lataa lomake: www.uusipaikallisuus.fi/materiaalipankki) ja valita sitä kautta toteutettavat ideat.

Valintaa voidaan tehdä myös näkyväksi kriteerien avulla yhdessä keskustellen (ymmärryksen vaaliminen), jolloin työskentely pitää sisällään ryhmän kanssa seuraavat vaiheet:

- **VALINTA:** Mitkä vaihtoehtojesta tulevat lopulliseen äänestykseen. Tässä kannattaa ottaa mukaan kaikki ne vaihtoehdot, jotka innostavat. Keskustele avoimesti nuorten kanssa mitkä ehdotuksista pääsevät lopulliseen äänestykseen, ja varmista, että kaikki sitoutuvat siihen, vaikka päätös ei olisi oman maun mukainen. Jos ryhmässä syntyy kiinaa, palaa edelliseen osioon ja mieti vielä kerran ehdotusten yhdistämistä ja parastamista. Lopulliseen äänestykseen menevien ehdotusten tulisi olla mahdollisimman selkeitä ja ymmärrettäviä.
- **KRITEERIT:** Mitkä kriteerit ovat tärkeimpiä eli millä tavalla valitaan ja arvioidaan paras tai parhaat ideat? Mitä ideoiden ehdottomasti tulee saada aikaiseksi? Mitä ideoissa ehdottomasti ei tulisi olla? Mitä asioita pitää tietää, jotta voidaan tehdä ratkaisu?
- **PÄÄTÖS:** Valitaan toteutettavat ideat äänestämällä tai saavuttamalla yhteisymmärrys keskustellen.

Toteutuksen suunnittelu

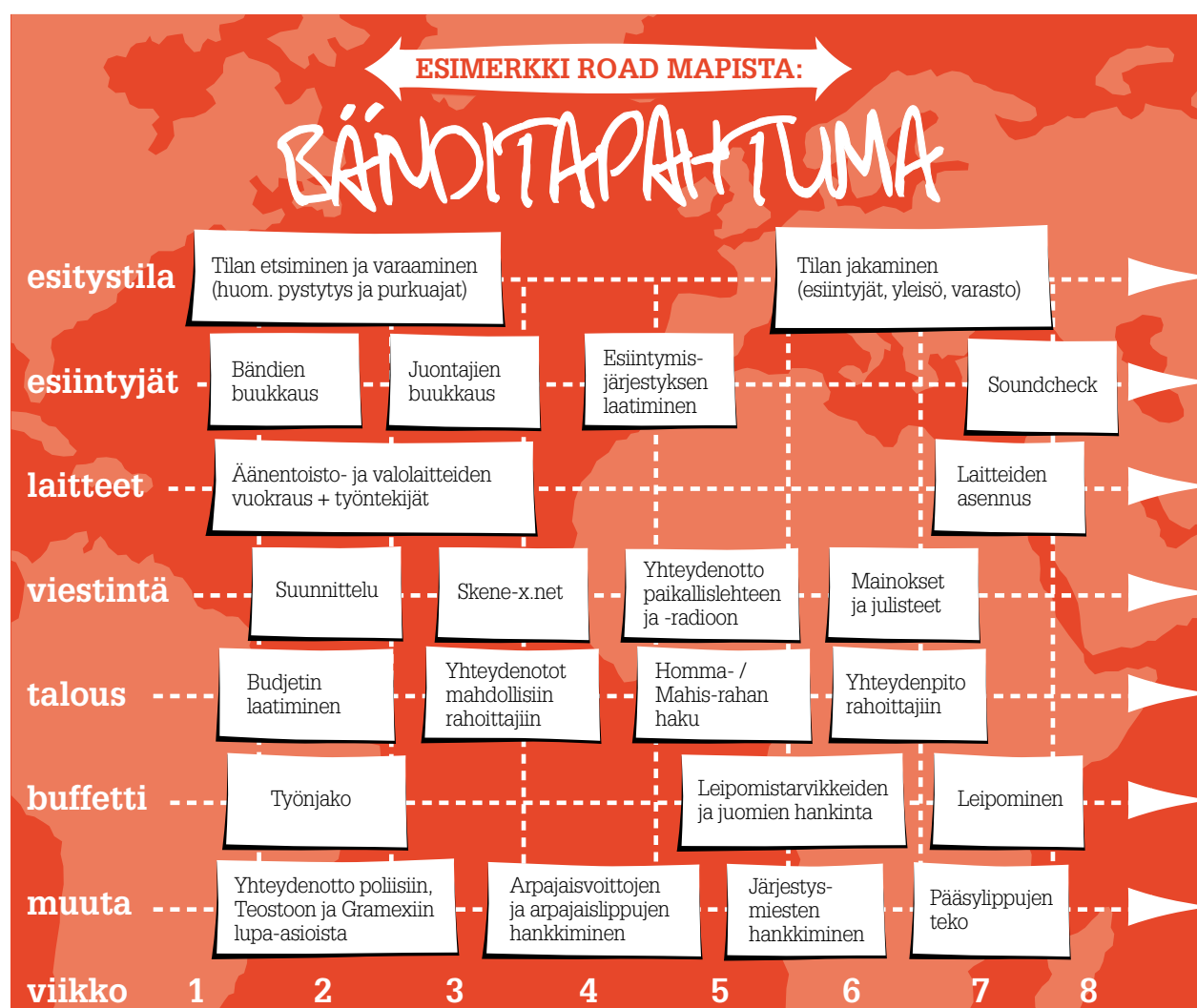
TAVOITE: *Sitouttaa ja motivoida nuoret toteutukseen.*

Tässä vaiheessa on tärkeää nostaa esiin nuorten oma kiinnostus ja aito mahdollisuus vaikuttaa. Kannattaa kiinnittää huomioita siihen, että puhutaan meistä: ”me tehdään ja me toteutetaan”. Näin vahvistetaan yhdessä tekemistä.

Toteutuksen suunnittelun voi toteuttaa projektina, jolloin toimenpidesuunnitelmien tekemisessä hyödynnetään projektin eri vaiheita. Vaiheiden avulla on helppo yhdessä valita eri kokonai-

suuksien vastuuhenkilöt ja tehdä aika-
taulu näkyväksi. Näin tekeminen konk-
retisoituu suoraan nuorille ja jokainen
tietää, mikä osa-alue kuuluu kenellekin.
Suunnitelman tekoon voidaan hyödyn-
tää esimerkiksi *Road map*-työkalua, joka
on menetelmä aikataulun ja työjärjestyk-
sen tekemiseksi. Sen avulla tehdään nä-
kyväksi, mitä ja milloin tehdään ja ketkä
ovat vastuussa. Projektisuunnitelman te-
kemiseen nuoria voi innostaa esimerkik-
si aloittamalla sen etsimällä kuvia, jotka
kuvastavat lopputuotosta. Lopputulok-
sen näkeminen helpottaa motivaation
säilymistä haasteiden edessä.

Road map -työkalu löydät tämän osoitteesta: <http://bit.ly/meidan-oma-homma>

5. Lopetus ja jatkotoimet

ON AINA TÄRKEÄÄ muistaa lopettaa ideapaja näkyvästi. Lopetuksen aikana kerrataan kaikki se, mitä on tehty ja saatu aikaan. Lopetus kertoo ideaprosessin päättymisestä ja siirtää katseet toteutukseen. Samalla sovitaan yhdessä miten tästä jatketaan eteenpäin. Ketkä ovat vastuussa asioiden etenemisestä? Miten etenemisestä tiedotetaan muulle ryhmälle? Milloin haluttu tavoite on saavutettu? Milloin on loppujuhlan aika?

Jatkotoimenpiteiden sanallistamisen lisäksi asioiden kertaaminen mahdollistaa oppimisen ja oman osallistumisen arvioimiseen. Lopetuksissa on tärkeää kysyä ideointipajaan osallistumisen herättämistä tunteista sekä antaa osallistujille mahdollisuus kertoa millaisia kehittämistarpeita tai -ehdotuksia heillä tulevaisuutta ajatellen on. Rohkea ohjaaja kysyy myös palautetta omasta toiminnastaan ja kyvystään toimia innostavana ja kannustavana ohjaajana.

Kertaus

Kertauksessa käydään läpi, miten työskentely eteni ja mitä saatiin aikaiseksi. Tärkeää on tuoda esiin, että yhdessä tehdyllä työllä on ollut merkitystä ja antaa myönteistä palautetta työskentelystä. Vaikka kaikki ei olisi sujunut täysin kivuttomasti, sekään ei haittaa. Epäonnistuminen on opeista suurin! Epäonnistumisen kokemus voi olla myös hyvin henkilökohtainen tunne. Nuorilla voi olla hyvin erilainen näkemys työ-

skentelystä kuin aikuisella. Kaikkien ajatusten esiintuominen on tärkeää jatko-työskentelyn kannalta. Keskustelun saa hyvin aikaiseksi esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla:

- Mikä oli tavoitteemme kun lähdimme työskentelyyn?
- Keitä siihen on osallistunut?
- Montako tapaamista olemme pitäneet?
- Millaisia harjoituksia ja menetelmiä olemme yhdessä käyttäneet?
- Mitä olemme saaneet aikaiseksi?

Miten tästä eteenpäin

Kertauksen jälkeen on aika sopia, milloin tavataan seuraavan kerran ja mitä silloin tehdään. Jos on tarkoitus tehdä jotain tapaamisten välillä, käydään tämä läpi ja sovitaan vastuualueista ja raportointimuodoista. Esimerkiksi yhden pienryhmän tehtävänä voi olla selvittää lupa-asioita tai valmistella seuraavaa tapaamista. Nämä voidaan kirjata ylös tai laittaa tiedoksi yhteiselle sähköiselle alustalle muistuttamaan asiasta.

- Kuka vie asioita eteenpäin?
- Mitä vastuuta tai tekemisiä jaettiin?
- Mistä voimme tietää asioiden etene-
misen?
- Miten niitä seurataan?
- Miten niistä tiedotetaan?
- Miten niihin palataan?
- Nuoret haluavat myös tietää, jos mi-
tään ei tapahdukaan, niin miksi ei?

Palaute ja arviointi

Hyvän ideointipajan päättää aina menetelmä, jolla saadaan näkyväksi pajan aikana syntynyt tunnelma ja fiilikset. Palautteen anto voi olla nopeaa ja vaivatonta – esimerkiksi *filisrinki* eli kaikki osallistujat seisovat piirissä ja jokainen saa kertoa yhdellä sanalla tai lauseella, millainen tunne työskentelystä jäi. Samaa menetelmää voi käyttää myös kysymällä, mikä jäi päällimmäisenä mieleen tai toiveita seuraavaa kertaa varten eli jokainen jatkaa lausetta ”Ensi kerralla toivon, että...”.

Ideapajan viimeisessä tapaamisessa kerätään palautetta koko prosessista. Menetelmänä voi olla yhteinen arviointikeskustelu ja siitä tehtävä muistio tai palautelomake. Vastausten kirjaaminen muistioon tai niiden tallentuminen palautelomakkeeseen mahdollistaa palautteeseen palaamisen esimerkiksi ennen uuden työskentelyprosessin toteutusta.

Liitteenä oleva arviointilomake sekä alla olevat apukysymykset keskittyvät siihen, kuinka hyvin ohjaaja on onnistunut toteuttamaan ideapajan. Arvioinnin osa-alueina toimivat ideapajan neljä peruselementtiä: turvallisuus, ”Joo – ja” -ideointi, ymmärryksen luominen ja innostuksen turvaaminen. Kysymykset on ryhmitelty niin, että arvioinnin kohteeksi voidaan ottaa yksi peruselementti kerrallaan. Saadut kehittämissuositukset voidaan näin ollen kohdentaa suoraa tiettyyn osakokonaisuuteen ja

sitä kautta saada tietoa ideapajaproessin eri osioiden toteutuksen onnistumisesta.

TURVALLINEN RYHMÄ

- **FOKUS:** Oliko osallistujilla käsitystä siitä mihin he osallistuivat ja miksi? Onko osallistujilla käsitystä siitä miten prosessi eteni?
- **TURVALLISUUS:** Oliko kaikilla uskallusta osallistua ja sanoa oma mielipide?
- **LÄMMITTELY:** Onnistuimmeko unohtamaan muut ajatukset ja keskittymään ideapajan teemaan? Onnistuimmeko luomaan innostavan ja luovaa ajattelua herättävän ilmapiirin?

IDEOINTIA TUKEVA ”JOO – JA”

-VUOROVAIKUTUS

- **IDEOINTI:** Syntyikö uusia ideoita? Käytettiinkö ideointia tukevia menetelmiä? Oliko ideoinnin aikana innostava ja kannustava ilmapiiri? Oliko käytössä aitoja ”Joo – ja” -tilanteita? Onnistuttiinko pitämään kritiikki pois ideointivaiheesta? Arvostettiin kaikkien mielipiteitä ja oltiin kaikkien ideoista kiinnostuneita?
- **MENETELMÄ:** Ehdittiinkö kirjata kaikki ideat ylös? Hukattiinko hyviä ideoita ilmaan? Oliko ideointi liian hidasta ja tylsää? Varattiinko ideointiin sopivasti aikaa? Hyödynnettiin ryhmän voimaa ideoinnissa? Tehtiinkö ideoinnista yhteinen juttu ja ideoista yhteisiä? Parastettiin muiden ideoita?

YHTEISEN YMMÄRRYKSEN LUOMINEN

- **MAHDOLLISTAMINEN:** Oliko kaikilla mahdollisuus osallistua ja tuoda omat ajatukset esille ja näkyväksi? Otettiin-ko osallistujien esittämät ajatukset tosissaan? Uskallettiin-ko pysähtyä esitettyihin ideoihin?
- **JALOSTAMINEN:** Syntyikö ideoista prosessin myötä jotain uutta? Yhdisteltiin-ko esitettyjä ideoita toisiinsa? Oliko ilmassa aitoa ihmetystä? Saiko esittää "huonoja" kysymyksiä?
- **YMMÄRRYS:** Muodostuiko osallistujille ymmärrys muiden ideoista, vaihtoehtoista ja niiden taustoista?
- **VALINTA:** Valittiin-ko osallistujia kiinnostavia ja innostavia ideoita jatkoon ja toteutukseen?
- **PÄÄTÖKSENTEKO:** Kuka päätti? Syntyikö ymmärrystä valinnasta ja jatkotoimenpiteistä?

SYNTYNEEN INNOSTUKSEN VAALIMINEN

- **KERTAUS:** Pääsimmekö tavoitteeseen? Onko osallistujilla käsitystä prosessista?
- **JATKO:** Tiedätkö mitä ideapajan tuoksille tapahtuu seuraavaksi? Lopetettiin-ko eri ideapajat selkeästi niin, että kaikille tuli selväksi miten prosessi jatkuu? Tuntuuko osallistujista, että esitetyt jatkotoimenpiteet ovat asianmukaisia ja riittäviä?
- **ARVOSTUS:** Kiitettiin-ko osallistujia heidän panoksestaan? Tuliko osallistujille tunne siitä, että heidän panoksensa on arvokas ja korvaamaton?
- **ARVIOINTI:** Kysyttiin-ko osallistujien mielipidettä toteutuksesta ja työskentelystä? Saivatko osallistujat kertoa ideapajojen toteutukseen liittyviä kehittämisehdotuksia?

Hankkeen ideapaja:

Iloa, ideointia ja yhdessä tekemistä

NUORTEN AKATEMIAN toteuttamien nuorten pajojen tavoitteena oli antaa nuorille mahdollisuus ideoida ryhmän näköistä omaa toimintaa. Yksittäinen paja koostui kahdesta ideointikerrasta, joissa ensimmäisellä kerralla keskityttiin ainoastaan ideointiin ja toisella kerralla ideoiden jäsentämiseen ja valintaan. Ideapajojen tuloksena syntyi nuorten omia ideoita opiskelijoiden ryhmäytämiseen. Pajojen jälkeen nuoret jatkoivat toteutuksen suunnittelua heitä ohjaavien opettajien avustuksella. Pajat toteutettiin Keudan ammattioppilaitoksessa (Nurmijärvi ja Kerava) ja Omnian ammattioppilaitoksessa. Pajojen osallistujina olivat tutorit, opiskelijakunnan hallitus, ryhmäedustajat ja yhdyshenkilöt.

Ideapajojen onnistumisen kannalta oli tärkeää, että nuorilla itsellään oli selkeä käsitys siitä, mihin tilaisuuteen he olivat tulleet ja miksi. Parhaiten tämä varmistettiin sillä, että nuoret otettiin mukaan jo suunnittelussa pajan tavoitteiden ja tilaisuuden luonteen määrittelyyn. Tavoitteena pajan järjestämisessä voi olla vaikka oman *tutor*-ryhmän

ryhmäyttäminen tai toiminnan järjestäminen muille opiskelijoille tai oppilaitoksen jouluperinteen toteutuksen uudelleenideointi. Ideapajoissa käytetyt menetelmät ja materiaalit löytyvät Nuorten Akatemian sivuilta (<http://www.nuortenakatemia.fi/fi/note/op-pimateriaalit/>) tai (<http://mahis.info/fi/mahis/ohjaajalle/ohjaajan-tukipaketti/>)

Mietittävä ennen ideapajan järjestämistä:

- **TAVOITE:** Miksi nuorten ryhmä on kutsuttu koolle? Mitä ollaan ideoimassa?
- **TULOS:** Mitä ideoille tapahtuu? Kuka ottaa kopin? Millaiset resurssit toteuttamiseen on varattu?
- **IDEAPAJAN TOTEUTUS:** Ideapajat ovat tarpeeksi lähekkäin ja aikaa on myös varattu jatkolle? Työskentelyyn sopivat tilat ja tarjoilu?
- **YHTEISTYÖ:** Miten ideapaja tukee ryhmän tavoitteita ja koulun opetussuunnitelmaa? Oppilaiden osallistuminen ja poissaolot tunneilta?
- **SEURANTA:** Kenen vastuulla on ideoiden toteutuksen varmistaminen?

Ideapajasarjan toteutus

I Tapaaminen: ryhmäyttäminen ja ideointi

Ensimmäisen tapaamisen tavoitteena oli ryhmäyttää opiskelijat ja saada aikaan mahdollisimman monta ideaa. Ryhmäyttämiseen käytettiin aikaa noin 15 – 45min riippuen siitä, miten hyvin opiskelijat tunsivat toisensa. Tutustuminen toteutettiin alkupiirinä, jossa opiskelijat saivat kertoa nimensä ja mistä pitävät sekä toisella kierroksella kertoa mitä ryhmäyttäminen omasta mielestä tarkoittaa. Osassa tapaamisista toteutimme tutustumisbingon (<http://nuortenakatemia.fi/fi/note/oppimateriaalit>). Lopuksi nostatimme ryhmähenkeä järjestämällä pienryhmissä kilpailun (paperitornien rakentamiskilpailu tai 20 tapaa rikkoa kookospähkinä). Kilpailussa jaettiin kaikille ryhmille voitojärjestyksessä pienet herkut (purkka, suklaapatukka tai lakritsipatukka).

Tämän jälkeen ryhmät saivat kirjata mahdollisimman monta asiaa, joita he teeman puitteissa haluaisivat toteuttaa. Kun asiat oli kirjattu, vaihdettiin ajatuksia menemällä toisen ryhmän ideoiden äärelle kehittämään, parastamaan ja lisäämään uusia ideoita. Paikkaa vaihdettiin niin monta kertaa, että jokaiseen ideapaperiin oli käyty kirjaamassa jotain. Lopuksi jokainen ryhmäläinen sai äänestää omasta paperista 3 – 5 ideaa, joiden he haluaisivat toteutuvan. Valitut ideat esiteltiin äänestyksen jälkeen muille.

Tilaisuuden lopuksi kerrattiin mitä tänään tehtiin ja saatiin aikaiseksi, sekä

annettiin myönteistä palautetta nuorille työskentelystä. Lisäksi nuorilla oli lopuksi mahdollisuus antaa palautetta tapaamisesta nimettömänä lapulle tai kertoa pikaisesti viiden sormen avulla; oliko filis tilaisuudesta tosi huippu (eli 5-sormea) vai ääri huono (eli 1 sormi ja muut sormet siltä väliltä).

II Tapaaminen: ideoiden luokittelu, valinta ja alustava toimintasuunnitelma

Toisen tapaamisen tavoitteena oli jatkaa ryhmäyttämistä ja aloittaa toimintasuunnitelmien teko ideoiden toteuttamiseksi. Tapaaminen aloitettiin kertamalla mitä viime kerrasta jäi mieleen ja millaisia ideoita syntyi. Samalla käytiin myös läpi, mitä tällä kyseisellä kerralla oli tarkoitus tehdä, sekä käsiteltiin annetut välitehtävät. Kertauksen jälkeen lämmiteltiin hetki sanakilpailujen avulla joko niin, että ryhmät kirjasiivat sanan *t-u-t-o-r* kirjaimet omille A4:lle ja muodostivat kirjaimista sanattomasti vastaukset antamaani vihjeeseen. Toinen tapa oli, että nuoret ideoivat ryhmissä tutortoimintaan tai ryhmänohjukseen liittyviä sanoja menetelmällä, jossa jokainen ryhmäläinen kirjasi yhteiselle lapulle vuorollaan keksimänsä sanan.

Palkintojen jaon jälkeen palattiin viime kerran ideoihin, joita täydennettiin mieleen tulevilla uusilla. Nuorilla oli myös mahdollisuus nostaa uudestaan esiin viimekerralla pois jääneitä ideoita. Kertauksen jälkeen nuoret teemoit-

telivat ideat ja äänestivät niistä mielenkiintoisimmat. Siiten jokainen valitsi mieleisensä ja lähti yhdessä jatkamaan ideoiden työstämistä pareittain tai ryhmissä kohti toimintasuunnitelmaa. Työskentelyssä hyödynnettiin *Road Map* -projektinsuunnittelumenetelmää (ks. kohta toteutuksen suunnittelu), sekä vapaata keskustelua: ”Mitä idean toteutuksessa tulisi ottaa huomioon?” Lopuksi esiteltiin alustavat toteutus suunnitelmat ja sovittiin jatkotoimenpiteet. Lopetuksena kerrattiin mitä oli tehty, annettiin nuorille myönteistä palautetta työskentelystä ja kysyttiin mielipidettä pajan onnistumisesta.

Lopuksi

Ideointiprosessilla voidaan hyvin käynnistää nuorten oma projektimainen toiminta ja saada sen avulla tukea sitoutumisen ja motivaation rakentamiseen. Jotta ideapajan tavoitteet nuorten omien ideoiden löytymiseksi ja toiminnan toteuttamiseksi toteutuvat, on tärkeää varmistaa etukäteen ryhmälle riittävästi aikaa ideoinnin jälkeen suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Muutoin nuorille jää mielikuva, että heidän ideansa ja ajatuksensa eivät ole tarpeeksi hyviä eivätkä kelpaa. Hyvä jatkon toteuttaminen vahvistaa nuorten uskoa omien ideoiden ja ajatusten kertomiseen ja siten sitouttaa heitä ottamaan vastuuta omasta tekemisestä, viihtyvyydestä ja osallistumisesta.

Annakaisa Oksava
Nuorten Akatemia
annakaisa.oksava@nuortenakatemia.fi
www.nuortenakatemia.fi

IDEAPAJOISSA ryhmäedustajat ideoivat konkreettisia toimenpide-ehdotuksia oman oppilaitoksen opiskelijoiden virkistämiseen, ryhmäytymiseen ja yhteiseen tekemiseen Omnian ja Keudan ammattiopistossa. Ideapajoissa opiskelijoilta tuli ideoita sumopainista avantouintiin ja kulttuuriretkestä yökouluun. Oppilaat jatkoivat ideoiden työstämistä toteutukseksi yhdessä oman ryhmänohjaajansa kanssa. Tilaisuuksien jälkeen nuoret olivat innostuneita omista ideoistaan ja halusivat toteuttaa ne. Aktiivisempien ryhmien innostus ja motivaatio tarttuivat myös toisiin ryhmiin.

Hankkeen ideapaja: Koulun viihtyvyyttä kehittämässä

SETLEMENTTILIITON Keskuspuiston ammattiopistossa toteuttaman ideapajasarjan tavoitteena oli ottaa oppilaat mukaan kehittämään koulun viihtyvyyttä. Ideapajasarja koostui kahdesta 1,5 tunnin mittaisesta työkentelykerrasta ja yhdestä esittely- ja palautetilaisuudesta. Ensimmäisellä kerralla keskityttiin avoimen ja turvallisen ilmapiirin luomiseen sekä miettimään koulun viihtyvyyttä parantavia tekijöitä. Toisella kerralla oppilaat saivat tietoa viihtyvyyden parantamisen mahdollisuuksista koulun henkilökunnalta ja nuoret miettivät omien toiveidensa konkretisoimista. Konkreettisia ehdotuksista keskusteltiin ja niitä täydennettiin yhdessä, jonka jälkeen niistä valittiin tärkeimmät. Tuloksena syntyi nuorten ideoimia toimenpiteitä sisältävä kehittämissesitys koulun viihtyvyyden parantamiseen. Ideapajaan osallistuneet oppilaat hyväksyivät esityksen yksimielisesti.

Ideapajan onnistumiselle on tärkeää, että ideapajan tavoite ja kehittämissesityksen hyödyntäminen on mietitty etukäteen. Tavoitteena voi esimerkiksi olla yhteisen virkistyspäi-

vän sisällön ja toteutuksen suunnittelu, kouluviihtyvyyden parantaminen tai palautteen kerääminen järjestettyä toiminnasta. Ideapajan tuloksena voi syntyä esimerkiksi suunnitelma virkistyspäivästä, kehittämissesitys tai palauteyhteenveto. Oleellista on, että oppilaiden yhteistä tuotosta hyödynnetään, ja heidän kanssaan sovitaan jo ideapajan alussa mihin ja miten sitä käytetään.

Mietittävää ennen ideapajan järjestämistä:

- **TAVOITE:** mitä haluat ideapajan lopputuloksena syntyvän?
- **TULOS:** miten ideapajan tuloksia voidaan hyödyntää konkreettisesti?
- **IDEAPAJAN TOTEUTUS:** aikataulu, ryhmätilat ja mahdolliset tarjoilut
- **YHTEISTYÖ:** Miten ideapaja tukee opetussuunnitelmaa? Miten yhteistyö muiden opettajien kanssa varmistetaan?
- **JULKISTUS:** Milloin, miten ja missä kehittämissesitys julkistetaan? Keitä on paikalla?
- **SEURANTA:** Kehittämissesityksen toteuttaminen ja sen seuranta

Ideapajasarjan toteutus

I Tapaaminen: yhdessä ideointi

Ensimmäisellä ideapajakerralla tuotetaan pienryhmissä (4–8 henkeä) ideoita ja sisältöä valittuun aiheeseen. Pienryhmissä erilaiset oppilaat uskaltavat helpommin kertoa oman mielipiteensä ja ideansa aiheesta. Pienryhmäkeskusteluissa nousseet ideat kirjataan ylös ns. Dotmocracy-lomakkeelle. Lue lisää lomakkeen käytöstä ja lataa lomake: www.uusipaikallisuus.fi/materiaalipankki.

Ryhmäkeskustelujen jälkeen lomakkeet kerätään yhteen kaikkien nähtäväksi. Näin jokainen osallistuja pääsee tutustumaan kaikkien ryhmien ideoihin sekä kommentoimaan ja täydentämään ideoita. Lisäksi jokainen saa äänestää siitä mitä mieltä ideasta on. Lomakepohjan hymiöäänestys kertoo, mitkä ehdotukset ovat yhteisesti ryhmässä suosituimpia.

II Tapaaminen: ideoiden jatkotyöstö

Toisella kerralla jatkotyöstetään suosituimmiksi äänestettyjä ehdotuksia ja pohditaan ehdotusten toteuttamisen erilaisia mahdollisuuksia. Ideapajan aluksi suositellaan tietoiskuja tai alustuksia, jotta ehdotuksista voidaan jalostaa toteuttamiskelpoisia. Alustajaksi kannattaa pyytää henkilö, joka tuntee ideapajassa käsiteltävää aihetta ja mahdollisesti myös vaikuttaa oppilaiden ehdotusten toteutumiseen.

Keskustelut käydään pienryhmissä, jossa jokaisessa on yksi keskustelua tukeva ohjaaja. Ohjaaja kirjaa keskustelua

ylös ja varmistaa, että jokainen uskaltaa osallistua keskusteluun.

Ehdotuksista keskustellaan kolmesta näkökulmasta: miten voi vaikuttaa, kuka voi vaikuttaa ja mistä voin todeta, että olen vaikuttanut. Nämä näkökulmat muodostavat ehdotukselle perustellut ja hahmottavat idean toteuttamista. Ehdotukset esitellään muille ryhmille, ja jokainen pääsee vielä kommentoimaan ja täydentämään ehdotuksia. Näin tuetaan oppilaiden kokemusta siitä, että ehdotukset ovat heidän yhteisiä. Ohjaaja täydentää lomakkeita muiden kommenttien perusteella. Lopuksi oppilaat valitsevat yhdessä heille tärkeimmät ehdotukset, jotka kootaan kehittämissesitykseksi.

III Tapaaminen: lopputuotoksen esittely

Ideapajan viimeisellä kerralla esitellään oppilaille heidän työskentelynsä pohjalta koottu kehittämissitys ja pohditaan yhdessä, miten ehdotuksia lähdetään edistämään. Lisäksi tarkistetaan vielä, että kokonaisuus on sellainen, jonka kaikki voivat hyväksyä. Samalla esitys allekirjoitetaan. Tämän jälkeen kokonaisuus esitellään johdolle ja henkilökunnalle. Jos koululla on tulossa yhteisiä tiedotustilaisuuksia, voidaan toisella kerralla jo sopia esityksen julkistamisesta. Tällöin olisi tärkeää, että koulun henkilökunta olisi valmistautunut vastaamaan oppilaiden esityksiin ja oppilaiden kanssa olisi sovittu tapa, jolla esitys esitetään.

Lopuksi

Jotta ideapajaprosessin tavoitteet osallistumisen ja vaikuttamisen kokemuksesta toteutuvat, opiskelijoiden tietoon on tärkeää tuoda pienetkin heidän esityksensä aikaansaamat muutokset. Ideapajan järjestäjän tulee sitoutua seuraamaan oppilaiden esitysten edistymistä sekä tiedottaa siitä opiskelijoille. Vaarana on, että oppilaille jää mielikuva, ettei heidän työskentelyllään ollut mitään merkitystä, heitä ei aidosti kuultu eikä asioihin voi vaikuttaa. Ideapajan järjestäjällä onkin huomattava vastuu siitä millaisena kokemuksena ideapajaan osallistuminen jää nuorten mieliin ja miten he suhtautuvat jatkossa vastaaviin tilaisuuksiin.

Pihla Ruuskanen
Suomen Settlementiliitto
pihla.ruuskanen@settlementi.fi
www.uusipaikallisuus.fi

IDEAPAJOISSA oppilaat ideoivat ja pohtivat konkreettisia toimenpide-ehdotuksia kouluviihtyvyyden kehittämiseen Keskuspuiston ammattiopiston Arlan toimipisteeseen. Opiskelijoilta tuli ehdotuksia ilmastointiin, ruokailuun sekä turvallisuuteen ja piha-alueen toimivuuteen liittyen. Oppilaat esittelivät ehdotukset koko koulun yhteisessä tilaisuudessa rehtorille, henkilökunnalle ja toisille opiskelijoille. Esitys sai hyvän vastaanoton ja monia asioita luvattiin viedä eteenpäin. Samalla saatiin heti vastauksia asioihin, jotka olivat mietityttäneet oppilaita. Nuoret olivat innostuneita yhteisesti ponnistetusta lopputuloksesta ja motivaatio yhteisten asioiden hoitamiseen oli kasvanut ideapajakokemuksen myötä.

Hankkeen ideapaja: Ideoidaan yhteinen liikuntatapahtuma

VALO RY:N TOTEUTTAMAN ideapajan lähtökohtana olivat asuntolassa asuvat nuoret ja heidän ryhmäyttäminen, sekä oman liikuntatoiminnan järjestäminen. Tavoitteena oli ideoida ja toteuttaa yhdessä nuorten kanssa heidän näköinen ja heitä kiinnostava liikuntatapahtuma. Valmiiksi suunniteltu tapahtuma olisi mahdollista toteuttaa ensi vuonna uudestaan.

Ideapajan onnistumiselle on tärkeää, että ideoinnin lähtökohtana ovat nuorten toiveet tapahtuman sisällöstä ja muodosta. Tavoitteena voi olla esimerkiksi pienemmän tapahtuman järjestäminen ko. asuntolan oppilaille tai asuntoloiden välisen yhteisen tapahtuman järjestäminen. Valo ry: sivuilta löytyvät tarkat ohjeet työskentelypajojen pohjana käytetystä ”Järkkää ta-

pahtuma”-rungosta harjoituksineen (<http://www.sport.fi/koulu/oppilaalle/jarkkaa-tapahtuma>).

Mietittävä ennen ideapajaa:

- **TAVOITE:** Millaisia reunaehtoja tapahtuman järjestämiseen on?
- **TULOS:** Miten tuetaan tapahtuman toteutumisen onnistumista?
- **IDEAPAJAN TOTEUTUS:** aikataulu, tilat ja mahdollinen tarjoilu
- **YHTEISTYÖ:** Miten varmistetaan yhteistyö muiden opettajien ja oppiaineiden kanssa? Miten tapahtuma voi tukea opetussuunnitelmaa?
- **TAPAHTUMAN TOTEUTUS:** Kuka on vastuussa toteutuksesta ja tiedotuksesta? Ketkä ovat tapahtuman osallistujat?

Ideapajasarjan toteutus

I Tapaaminen: ideointia

Ensimmäisellä kerralla esiteltiin tulevan prosessin idea ja kesto. Tutustumisharjoitusten jälkeen lämmiteltiin kertomalla millaiseen hyvään tapahtumaan kukin on osallistunut ja miksi se oli hyvä. Lopuksi ideapajan vetäjä esitteli tapahtuman toteutuksen koko-

naisuuden ja keskusteltiin siihen liittyvistä prosesseista ja vaiheista. Tämän jälkeen tuotettiin pienryhmissä ideoita ja sisältöä suunnitteilla olevaan tapahtumaan. Ideapajan lopuksi esiteltiin tuotetut ideat ja keskusteltiin niiden herättämistä tuntemuksista.

II Tapaaminen: ideointia, idean valinta, tapahtuman järjestämisen perusteet

Toisella kerralla palattiin ensimmäisen kerran ideoihin ja ideoitiin vielä lisää. Kun ideoita oli opiskelijoiden mielestä tarpeeksi, ryhdyttiin valitsemaan parhaita, innostavia ja toteuttamiskelpoisia. Lopuksi keskusteltiin pareittain tapahtumalle sopivasta tavoitteesta. Tilaisuus päätettiin kirjaamalla yhteinen tavoite tulevan suunnittelun pohjaksi.

III Tapaaminen: valitun idean jatkotyöstäminen, tapahtuman suunnittelu

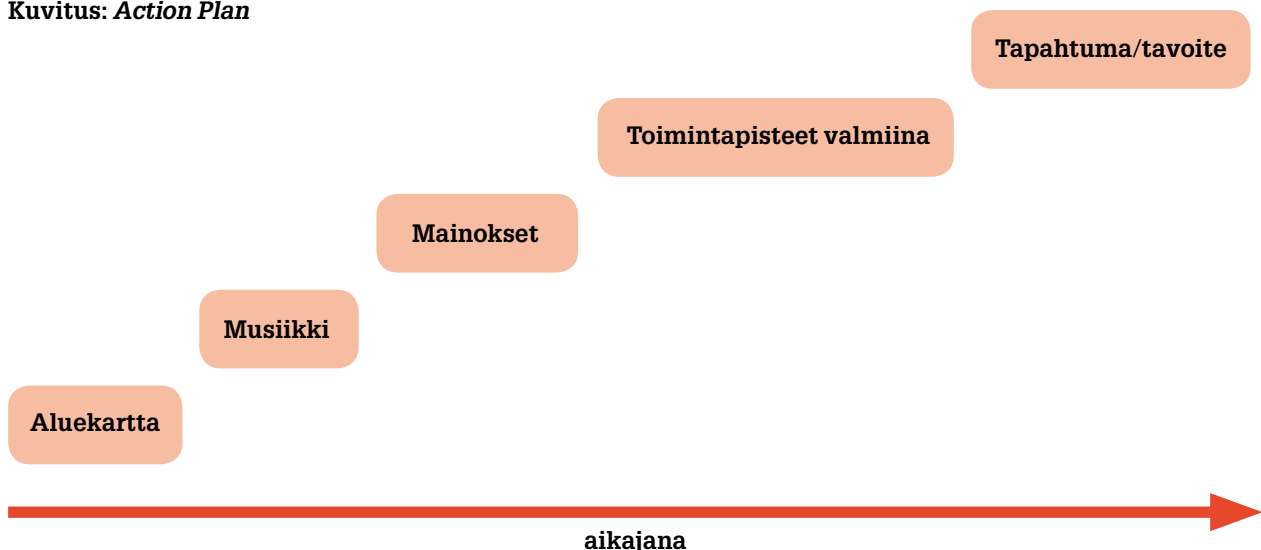
Kolmannessa tapaamisessa kirkastettiin valittuja ideoita edelleen ja tarkennettiin tapahtuman tavoitetta. Kun tavoite oli saatu kaikille sopivaksi ja napakaksi siirryttiin tapahtuman yksityiskohtaisempaan suunnitteluun. Samalla sovittiin tapahtuman päivä ja kesto. Ideapajan aikana ideoitiin tulevan tapahtuman ohjelmaan eteenpäin,

pohdittiin markkinointia sekä jaettiin toteutukseen liittyvät vastualueet opiskelijoiden kesken. Vastuualueiden jaossa kiinnitettiin huomiota osallistujien kiinnostukseen ja osaamiseen. Opiskelijat totesivat itse, että vielä oli paljon tehtävää ja halusivat järjestää vielä yhden tapaamisen ennen liikuntapäivää. Tapaamisten välille sovittiin tehtäviä.

IV Tapaaminen: tapahtuman toteutuksen viimeistely

Neljännän tapaamisen alussa kerrattiin tapahtumalle asetettuja tavoitteita ja syvennettiin yhteistä ymmärrystä siitä miksi tapahtuma ollaan järjestämässä. Sen jälkeen käytiin läpi viime kerran suunnitelmia ja kerrattiin vielä kerran ideointivaihetta (mukaan tuli kolme uutta nuorta). Ennen varsinaisen työskentelyn aloittamista sovittiin tapaamisen tavoite: tänään oli saatava valmiiksi lopullinen listaus tapahtuman toimipisteistä, niiden toteutukseen liittyvistä vastuista ja tehtävistä.

Kuvitus: *Action Plan*

Työskentelyjakson aikana syntyi yhteinen tehtäväseinä (kaikki tehtävät koottuna samalle taululle) sekä toimipisteiden sijoitussuunnitelma (tapahtumakartta). Yhdessä tehty toimintasuunnitelma (*Action plan*) päätettiin myös jättää seinälle näkyville, jotta kaikilla on mahdollisuus viikon aikana käydä tarkistamassa omat tehtävänsä. Koska tehtäviä oli vielä paljon, opiskelijat päättivät kokoontua itsenäisesti vielä kerran ennen tapahtumaa.

Lopuksi

Jotta tapahtumansuunnitteluprosessi onnistuisi, on ideapajan vetäjän tehtävänä saada nuoret innostumaan ja sitä kautta puhumaa, ideoimaan, tekemään ja sitoutumaan tulevaan toimintaan. Nuoret eivät välttämättä tiedä mitä on tulossa ja tarvitsevat erityisesti tukea, kannustusta ja rohkaisua uusien roolien ottamiseen. Vetäjän suurimpana tehtävä on antaa nuorille tilaa osallistua, tehdä ja etsiä omia vastauksia matkan varrella nouseviin kysymyksiin. Ideapajan aikana muodostunut hyvä filis, arvostava ilmapiiri ja selkeät näkyvät tulokset innostavat nuoria parhaiten osallistumaan nyt ja tulevaisuudessa tapahtumamuotoisen toiminnan suunnitteluun.

Riia Martinoja
Valo ry
riia.martinoja@valo.fi

HANKKEEN PUITTEISSA järjestettiin Keskuspuiston ammattiopiston asuntolan nuorille tapahtuman ideointipajasarja. Järjestetyissä tapahtumapajoissa asuntolassa asuvat nuoret ideoivat liikunnallisen tapahtuman järjestämisestä. Nuoret määrittelivät hyvän tapahtuman sellaiseksi jossa on paljon erilaisia liikuntalajeja, hauskaa ja jotain erikoisempaan kuin mitä tavallisesti. Pajojen aikana tuotettuja ideoita liikuntapisteiksi olivat mm. pulkamäki, lumisota, sokkoliikunta, rentoutus, meditaatio ja avantouinti. Lisäksi tapahtumaan kuului hyvä ruoka, rento meininki ja rytmikäs musiikki. Liikuntatapahtuma järjestettiin 5.2. asuntolan pihalla. Ideapajatyöskentelyn myötä nuorille syntyi vahva usko tapahtuman toteutumiseen työskentelyn aikana syntyneiden suunnitelmien avulla. Työskentely nosti esiin myös tiedottamisen tärkeyden. Tapahtumassa jaettiin tapahtumaan järjestäneille nuorille omat ”Järkkää tapahtuma” -diplomit. Prosessin seurauksena nuoret pohtivat vastaavanlaisen tapahtuman järjestämisestä ensi vuonna uudestaan samalla tavalla.

Oheislukemisto

Kantojärvi, Piritta. 2012. *Fasilitointi luoutta*. Talentum, Helsinki 2012

Repo-Karento, S. 2007. *Innostu ryhmästä. Miten ohjata oppivaa yhteisöä*. Dark Oy. Vantaa 2007.

<http://www.mll.fi/kasvattajille/ryhmayttaminen/>

<http://www.ideapakka.fi/2010/05/perjantai-idea-Joo-ja.html>

<http://www.ksl.fi/osallistavat-menetelmat/>

http://www.gloaalikasvatus.fi/tiedostot/Fasilitaattorin_tyokirja.pdf

Liite 1: Ideapajan palautelomake

Vastaajan rooli: nuori opettaja joku muu

Voisin suositella ideapajaa muille: kyllä en

Arvioin kuinka hyvin seuraavat väittämät toteutuivat ideapajassa asteikolla 1–4, jossa 1= erimieltä, 2=melko eri meiltä, 3=melko samaa mieltä, 4= samaa mieltä

	1	2	3	4
Tiedän miksi olen ideapajassa ja mitä on tarkoitus tehdä	☐	☐	☐	☐
Tiedän työskentely pelisäännöt ja miten toimitaan	☐	☐	☐	☐
Tiedän mikä on minun roolini tässä työskentelyssä	☐	☐	☐	☐
Idea pajassa on hyvä filis ja minun oli helppo osallistua	☐	☐	☐	☐
Uskalsin sanoa mielipiteitäni ja ajatuksiani	☐	☐	☐	☐
Innostuin ideapajan aikana	☐	☐	☐	☐
Esittämiäni ideoita ei tyrmätty	☐	☐	☐	☐
Esittämäni ideat kirjattiin ylös muistiin	☐	☐	☐	☐
Työskentelyssä kannustimme toisiamme ideointiin	☐	☐	☐	☐
Työskentely antoi tilaa erilaisille ajatuksille ja näkemyksille	☐	☐	☐	☐
Meillä oli tarpeeksi aikaa ideoida	☐	☐	☐	☐
Ideapajassa syntyi uusia ideoita	☐	☐	☐	☐
Ymmärsin muiden ehdotukset	☐	☐	☐	☐
Minulla oli mahdollista kysyä, jos ei ymmärtänyt	☐	☐	☐	☐
Minun oli mahdollista osallistua haluamallaan tavalla	☐	☐	☐	☐
Ajatukseni kuultiin ja sain kertoa niistä.	☐	☐	☐	☐
Ajatukseni tulivat näkyville.	☐	☐	☐	☐
Mielipiteitäni kuunneltiin ja sain esittää niitä	☐	☐	☐	☐
Koin, että ajatuksiani kunnioitettiin	☐	☐	☐	☐
Ideapajassa syntyneet ideat olivat meidän näköistä	☐	☐	☐	☐
Tiedän mitä ideoille ideapajan jälkeen tapahtuu	☐	☐	☐	☐
Yhdessä valitut ideat menevät toteutukseen	☐	☐	☐	☐
Meidän on tarkoituksena palata vielä asiaan	☐	☐	☐	☐

1. Täydennä lausetta: Ideapajatyöskentelyssä oli mielestäni parasta.. _____

2. Mitä tekisit itse toisin ideapajassa seuraavalla kerralla? _____

3. Mitä muuta haluaisit sanoa? _____

